

Falusi vendéglátás a Püspökladányi kistérségben

Tikász Ildikó Edit

Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum,
Agrárgazdasági és Vidékfejlesztési Kar,
Vidékfejlesztési és Tájhasznosítási Tanszék, Debrecen
tikaszildi@agr.unideb.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

Hajdú-Bihar megye délnyugati szegletében, a Nagy-Sárrét területén található a Püspökladányi Statisztikai Körzet. A kistérség turizmusát nagyban meghatározza a Hortobágyi Nemzeti Park közelsége, valamint a térség egyik legfontosabb erőforrása, a termásvíz. Mivel ugyanezen adottságok alkotják Hajdú-Bihar megye – különösen Debrecen, Hajdúszoboszló, Hortobágy – legfőbb vonzerejét, ezért a Püspökladányi kistérség számára leginkább a falusi turizmus jelenti azt, amivel a potenciális látogatók – elsősorban belföldi turisták – érdeklődését fel lehet kelteni.

Kutatásom során legfontosabb célkitűzéseim között szerepelt, hogy bemutassam a Püspökladányi kistérség falusi vendégfogadóit, a falusi vendéglátás, mint vállalkozás főbb jellemzőit, problémáit, valamint az adott szálláshelyet igénybe vevő vendégek ismérveit, tevékenységeit – a vendéglátók szemszögéből.

Vizsgálataim módszereként a kérdőíves megkérdezést választottam, a kiértékelést SPSS valamint Microsoft Excel szoftverek segítségével végeztem, mely során számtani átlagot, szórást, megoszlást számoltam, továbbá szignifikancia-vizsgálatot végeztem. A vizsgálataim alátámasztották azt a feltételezésemet, mely szerint a Püspökladányi kistérségben még nem igazán sikerült teret hódítania a falusi turizmusnak, melyet az is bizonyít, hogy mindössze 8 kérdőívet sikerült kitöltenem egy 13 települést magába foglaló kistérségben, ahol összesen 3 településre koncentrálódik a falusi szállásadói tevékenység. Előbbi megállapításomat a kérdőívek feldolgozásának eredménye is igazolja.

Kulcsszavak: falusi turizmus, kistérség, Püspökladány, turizmus, vendéglátás

SUMMARY

The Püspökladány statistical sub-region is geographically located in Hajdú-Bihar county's south-west corner, in the area called Nagy-Sárrét. The tourism of the sub-region has been highly determined by the proximity of Hortobágy National Park and the presence of thermal water, one of the most important resources of the region. As Hajdú-Bihar county – especially Debrecen, Hajdúszoboszló and Hortobágy – possesses these attractive factors as well, in the Püspökladány sub-region rural tourism could be an important means of catching the interests of – mostly Hungarian – tourists.

In the course of this research, my objectives were to introduce the rural hosts of the sub-region, the main features and problems of rural hospitality as an enterprise and the characteristics and activities of rural tourist – from the view of the hosts.

I chose questionnaires as the method of the investigation, and evaluated them with the help of SPSS and Microsoft Excel

software. During the evaluation, I calculated distribution, arithmetic mean, deviation and carried out significance-analysis.

The investigations confirmed my presumption, i.e. rural tourism has not gained ground yet in the Püspökladány sub-region. This statement is proved by the fact that I completed only 8 questionnaires in a sub-region with 13 settlements, where rural host activity concentrates on 3 settlements. The results of the questionnaire-evaluation prove the aforesaid.

Keywords: hospitality, rural tourism, Püspökladány, sub-region tourism

BEVEZETÉS

A falusi vendéglátás az utóbbi másfél évtizedben kezdett elterjedni Nyugat-Európa egyes részein, főleg Franciaországban, Ausztriában és Németországban. A turizmusnak olyan formája ez, mely a legkisebb jövedelmű rétegek számára is elérhető, s különösen kedvelt a családosok és a nyugdíjasok körében (Bodnár, 2000). A külföldi szakirodalom a vidéki területeken a mezőgazdaság egyik alternatívájaként, kiegészítő tevékenységeként említi (Fleischer és Tchetchik, 2005; Vanslebrouck et al., 2005; Cánoves et al., 2004; Nickerson et al., 2001; Oppermann, 1996), melynek megnövekedett jelentősége abból adódik, hogy környezetkímélő jellege mellett növeli a marginalizált területek gazdasági életképességét, ösztönzi a szociális-társadalmi regenerációt és javítja a vidéki társadalmak életképességét. A vidéki szegénységgel sújtott fejlődő országokban a turisták vonzásának egy új, autentikus élményt nyújtó formája ez, melynek jelentős potenciálja abban rejlik, hogy a látogatókat a még kiaknázatlan természeti és kulturális értékekben gazdag területekre kalauzolja el (Piña és Delfa, 2005; Briedenhann és Wickens, 2004; Perales, 2002; Gets és Carlsen, 2000; Hall, 1998).

Hazánkban az 1990-es években, a mezőgazdaság foglalkoztatásban betöltött szerepének csökkenésével nagymértékben megnőtt a munkanélküliség a vidéken élő lakosság körében. A helyzetet nehezítette, hogy a munkapiacról ily módon kiszorult munkaerő-állományt nem fogadták be más nemzetgazdasági ágak, melynek legfőbb oka a szakképzetlenség, illetve a munkavállalók kora – a mezőgazdaságban dolgozók igen nagy számban az idősebb korosztályhoz tartoznak. Ezeknek az embereknek a megélhetésük biztosítására más – alternatív – munkalehetőséget kellett találniuk; egyik ilyen lehetőség pedig a falusi turizmus (Tikász, 2005).

A falusi turizmus, mint új térhasználati mód megjelenése a vidéken, nálunk is előrevetíti egy újfajta verseny és konfliktus megjelenését, esetenként kiéleződését is a helyi társadalmakban. Ennek a térhasználati módnak már nem a termelés, hanem a fogyasztás a lényege, mely más felfogást tükröz, más életmódot, környezeti attitűdöt jelent (Kovács, 2003).

A falusi turizmus jó eszköze annak, hogy a települések jobban bekapcsolódhassanak a belföldi és nemzetközi idegenforgalmi vérkeringésbe. E tevékenység fontos eszköze a regionális terület- és településfejlesztésnek, valamint a vidékfejlesztésnek, ami megkívánja és szükségszerűen maga után vonja többek között a környezettisztaság javulását, a tájgazdálkodás és az infrastruktúráis, környezet- és tájvédelmi fejlesztéseket, a vállalkozói szemlélet elterjedését, a munkahelyteremtést. Kiemelt funkciója van a vidéki térségek eltartóképességének javításában, a falusi életforma (népi építészeti, népművészet, tradíciók, stb.) ápolásában, fenntartásában, a természetközeli és – ahol erre a lehetőségek adottak – a mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó vendégfogadás feltételeinek kialakításában. A falusi turizmus fő megélhetést nem nyújt hazánkban, de kiegészítő jövedelemforrásként szolgálhat egy család számára, éppen ezért a mezőgazdaság mellett a legnagyobb népességmegtartó szerepe van (Wachtler, 1999; Bodnár, 2000; Bainé Szabó, 2005).

Megfontolandó azonban, hogy a települések milyen tárgyi és személyi feltételekkel tudnának a falusi turizmusba kapcsolódni – érdemes lenne-e egyáltalán –, és ehhez milyen fejlesztésekre lenne szükség, hiszen a falusi turizmus komoly követelményeket támaszt a településekkel szemben –, különösen a környezeti állapot, infrastruktúra és szolgáltatások színvonala terén. A nyugat-európai mintákat tanulmányozva azonban kétségtelen a lemaradásunk mind a személyi és tárgyi feltételeket tekintve. A falusi turizmus csak hosszútávon és összefogás eredményeként hozhat sikereket egy település számára (Bainé Szabó és Könyves, 2003).

A FALUSI TURIZMUS JELENTŐSÉGE MAGYARORSZÁGON

Többféle megfogalmazással lehet találkozni a falusi turizmus kapcsán, a klasszikus értelemben vett definíció Csizmadia (1993) alapján a következő: „a faluban élők fő foglalkozásuk mellett (mezőgazdaság, ipar) jövedelemkiegészítő tevékenységként saját házaikon belül kihasználatlan szálláshelyeiket az üdülés szolgálatába állítják, miközben a falu környezetével és hangulatával megmarad eredeti állapotában. Arra továbbra is a mezőgazdasági termelés, állattartás és ezekhez kapcsolódó ipari tevékenység lesz a jellemző.”

Danis (1995) definíció helyett a falusi turizmus legfőbb jellemzőit gyűjtötte össze:

- „természetközeli,
- személyre szóló szolgáltatást ad,
- nem tömegturizmus,

- urbanizációmentes,
- a vendéglátó és a vendég kapcsolata személyes,
- falusias környezetben zajlik.

Összegezve: Falusi turizmusra alkalmasak a falvak falusi környezetben levő lakóházai, a kisvárosi kertek házak, városszéli, de falusi jellegű házak, vendéglátásra alkalmas tanyák, valamint olyan falusi környezetben levő panzió, ahol tíz személynél nem nagyobb a befogadóképesség.”

A falusi turizmus olyan vidéken folyó turisztikai tevékenység, mely a vendégfogadó részéről falusi szállásadást, étkeztetést és programkínálatot, a vendég részéről a szabadidő aktív eltöltését jelenti, és a helyi források, a vidék vonzerejének felhasználásával a falusi környezet, kultúra fenntartásához, a vidéki családok jövedelemkiegészítéséhez járul hozzá.

Jelenleg Magyarországon inkább csak a szállásadói tevékenység jellemző, az étkeztetés, a helyi programok kínálata még csekély mértékben van jelen. Pedig így lenne teljes az igazi falusi turizmus intézménye. A nyugat-európai mintákat tanulmányozva pedig kétségkívül a lemaradásunk mind a személyi és tárgyi feltételeket tekintve, és eddig inkább csak kényszerből, mintsem hagyományápolás céljából működtek a honi falusi vendéglátók (Bainé Szabó, 2005).

A falusi turizmus szabályozásával a 110/1997. (VI. 25.) Kormányrendelet – a magánszálláshelyek idegenforgalmi célú hasznosításáról (Internet 1) – és annak módosításáról szóló 150/2003. (IX. 22.) Kormányrendelet (Internet 2), valamint az 54/2003. (VIII. 29.) GKM rendelet – a kereskedelmi és a fizető-vendéglátó szálláshelyek osztályba sorolásáról, valamint a falusi szálláshelyek minősítéséről szóló 45/1998. (VI. 24.) IKIM rendelet módosításáról (Internet 3) – foglalkozik. A rendeletek meghatározzák, hogy milyen tevékenység minősül fizetővendéglátásnak és falusi szállásadásnak – ahol a hasznosított szobák száma az ötöt, az ágyak száma a tizet nem haladja meg –, milyen feltételekkel lehet falusi szállásadói tevékenységet folytatni, ismertetik az átalányadózás szabályait és a szálláshely minősítési követelményeit.

Hazánkban a falusi turizmus intézményrendszerének két fő pillére van, az 1989-ben alakult *Magyar Falusi-Tanyai Vendéglátók Szövetsége* (MFTVSZ), és az 1994-ben létrehozott *Falusi Turizmus Országos Szövetsége* (FTOSZ). Az MFTVSZ azzal a céllal alakult meg, hogy kezdeményezői és közreműködői legyenek a falusi turizmus újrakonstitúálásának és kibontakoztatásának. Az FTOSZ fő feladatai közé tartozik a falusi turizmus elismertetése, a piacszerzés, a piacépítés és a vendéglátók minősítése. A *Falusi és Agroturizmus Országos Szövetsége* (FATOSZ) 2001-ben jött létre az FTOSZ vezetése révén. Az elnevezésben is próbálnak utalni a falusi turizmus és a mezőgazdaság remélhetőleg szorosabbá váló kapcsolatára. A *Falusi Turizmus Centrum* a hagyományos értékesítési csatornák mellett az on-

line értékesítésben játszik úttörő szerepet (Bainé Szabó, 2005).

A KSH 1998 óta gyűjt és szolgáltat adatokat magán szálláshelyekről. A falusi vendéglátás jelentősége a kereskedelmi szálláshelyekkel összehasonlítva igen alacsony. Az összes férőhely 6-7%-a, az összes vendégéjszaka 2-3%-a realizálódik a falusi turizmusban. A magán szálláshelyek adatait vizsgálva megállapítható, hogy a férőhelyek 20%-a, míg a vendégéjszakák 16%-a falusi turizmusban található (Bainé Szabó, 2005).

Megállapítható az 1. táblázat alapján, hogy az átlagos tartózkodási idő 4,5-5 éjszaka között alakul, és ebben csökkenés következett be 1998-hoz képest, ha pedig egy férőhelyre vizsgáljuk ugyanezt, akkor azt az eredményt kapjuk, hogy 16 éjszakáról 13-ra

csökkent, tehát a férőhelyek száma nagyobb ütemben nőtt, mint az összes vendégéjszaka. Az egy vendéglátóra jutó férőhely 5,3-ról 6-ra növekedett, míg az egy férőhelyre jutó vendégéjszaka 3 körül alakul végig az évek során.

Ebből azt a következtetést lehet levonni, hogy 1998-2003 között a vendéglátók bővítették a férőhely kínálatot, viszont ezzel egy időben a vendégek száma is nőtt.

Tovább vizsgálva az 1. táblázatot, megfigyelhetjük, hogy egy vendéglátóra egy évben 18 vendég jutott 2002-ben és 2003-ban, ami szintén növekedést mutat az 1998. évi 16,57-hez képest. Az egy vendéglátóra jutó összes vendégéjszaka minden évben változást mutatott (növekedett és csökkent), 2003-ban 80 éjszaka körül alakult.

1. táblázat

A magyarországi falusi turizmus adatai

Megnevezés(1)	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Vendéglátó(2)	4.893	5.730	6.109	6.675	6.784	7.303
Férőhely(3)	26.340	31.584	33.502	36.884	40.703	43.819
Összes vendég(4)	81.081	104.000	109.832	117.486	122.109	131.458
- Belföldi(5)	44.104	61.000	69.174	72.141	82.190	97.906
- Külföldi(6)	36.977	43.000	40.658	45.345	39.919	33.552
Összes vendégéjszaka(7)	431.272	530.000	518.488	528.489	575.530	586.529
- Belföldi(8)	210.603	274.000	297.362	295.679	360.379	398.229
- Külföldi(9)	220.669	256.000	221.126	232.810	215.151	188.300
Átlagos tartózkodási idő(10)	5,3	5,1	4,7	4,5	4,7	4,5

Forrás: Falusi Turizmus Tájékoztató (2001), KSH (2001, 2002, 2003, 2004)

Table 1: Hungarian rural tourism data

Denomination(1), Host(2), Capacity(3), Total number of guests(4), Inland(5), Foreign(6), Total number of guest-nights(7), Inland(8), Foreign(9), Average duration of stay, nights(10)

1998-től vizsgálva, az 1. táblázat jól reprezentálja a hazai falusi turizmus változását, fejlődését. Önmagában az adatokat tekintve is szembeütő, hogy a vizsgált kategóriákban minden évben növekedés következett be, kivéve az összes vendégéjszakát, ahol 2000-ben visszaesés figyelhető meg.

A PÜSPÖKLADÁNYI KISTÉRSÉG ÁLTALÁNOS JELLEMZÉSE

A Püspökladányi kistérség az Alföld tiszántúli területén, annak földrajzi közepén helyezkedik el. A terület közigazgatásilag Hajdú-Bihar megyéhez tartozik, annak DNy-i részét foglalja el. A területfejlesztés regionális egységeit, azaz a NUTS II-t tekintve a statisztikai kistérség az Észak-alföldi tervezési-statisztikai régió része. Kedvező a kistérség közlekedés-földrajzi helyzete, hiszen a régió közép-ső területén, ezen kívül a régió közlekedési kapcsolatait tekintve a meghatározó Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza-Záhony országos térszerkezeti tengely mellett fekszik.

A 3 várost és 10 községet felölelő kistérség

54.140 fős állandó lakosságának mintegy harmada él Püspökladányban.

A három városban – Püspökladányban, Nádudvaron és Kabán – él a lakosság 60%-a. A lakosság száma már jó ideje folyamatosan csökkenő tendenciát mutat. A településeket közel felét a gyors elöregedés veszélye is fenyegeti (jelentős volt a népességvesztés aránya 1960 után a települések mintegy háromnegyedében). A vándorlási különbözet vizsgálata arra utal, hogy az elnéptelenedő falvak alacsony lakásárai marginalizálódott csoportok betelepülését eredményezi. Így egyik évről a másikra ezekben a halmozottan hátrányos helyzetű falvakban igen jelentős betelepülés és népességszám ingadozás is előfordul.

A demográfiai változásokhoz járulékos tényezőként kapcsolódva igen magas munkanélküliségi mutatók jellemzik a településeket. Különösen súlyos a helyzet a leghátrányosabb helyzetű belső nagy-sárréti terület falusi térségében. A foglalkoztatás drasztikus csökkenésével a lakosság életkörülményei jelentős mértékben megromlottak (Tikász és Pető, 2004).

MÓDSZEREK

Kutatásom módszereként a kérdőíves megkérdezést választottam, melynek során 2005. márciusában személyesen kerestem fel – előzetes egyeztetés után – a Püspökladányi kistérség falusi vendéglátóit. Ennek eredményeként 8 db kérdőívet sikerült kitöltenem három településen – Nádudvar, Báránd, Nagyrábé –, ami teljes egészében reprezentálja a térség falusi turizmusát, ugyanis ennél többen nem foglalkoznak ilyen jellegű tevékenységgel ezen a területen.

A kérdőív 42 darab kérdése között szerepeltek zárt, nyitott, skálázó, valamint szegmentáló jellegű kérdések, mely utóbbi segítségével az egyes eredményeket több fogyasztói szegmensen keresztül, szignifikancia-vizsgálat segítségével terveztem megvizsgálni. Ehhez nem, kor, jövedelmi helyzet, valamint végzettség szerint csoportosítottam a megkérdezetteket.

A kérdőív szerkesztése során törekedtem a könnyű feldolgozhatóságra, továbbá arra, hogy átlátható legyen, a kérdések egyértelműek legyenek, egymásból következzenek, ezáltal a kitöltés gördülékenyen, kevés idő igénybevételével történjen. Három fő témakörben gyűjtöttem adatokat: konkrétan a falusi szálláshelyekre vonatkozóan; a falusi vendéglátással, mint vállalkozással; valamint az adott szálláshelyet igénybevevő vendégekkel kapcsolatosan.

Az adatok feldolgozását, kiértékelését SPSS valamint Microsoft Excel szoftverek segítségével dolgoztam fel, leíró statisztikát alkalmazva. Ezen belül átlagot, szórást, megoszlást vizsgáltam, illetve a már említett szignifikancia-vizsgálatot a nem paraméteres eljárások közül a függetlenségvizsgálat, valamint varianciaanalízis segítségével. Sajnos, a kevés adatra való tekintettel a szignifikancia-vizsgálat nem hozott számottevő eredményt, ezért dolgozatomban ezeket az eredményeket nem közlöm.

EREDMÉNYEK

A falusi szálláshelyek értékelése

A Püspökladányi kistérségben jelen lévő falusi szálláshelyek többsége (62,5%) nincs minősítve, mely legfőképpen anyagi okokra vezethető vissza illetve a minősítési eljárás nem kielégítő térségi működésére. A minősített szálláshelyek 3 és 2 napraforgósak, a nem minősített szálláshelyek a jogszabály figyelembevételével, zömmel a 3 napraforgós kategóriába tehetők.

A nyolc megkérdezett falusi szállásadónak összesen 31 kiadható szobája és 68 férőhelye van, ami átlagban 4 szobát és 8,5 férőhelyet jelent, igen magas szórás mellett (1,6 ill. 2,8). A szállás ára étkezés, idegenforgalmi adó, ÁFA nélkül 2000 Ft/fő/éj körül alakul a legtöbb helyen, de találhatunk 1700 Ft-ért, illetve 3000 Ft-ért egyaránt.

A szálláshelyek felszereltségének alakulását – fürdőszoba és mellékhelyiség tekintetében – mutatja be az 1. ábra. Az megkérdezettek 38%-a (3 fő) nyilatkozott úgy, hogy minden szoba rendelkezik külön fürdőszobával és WC-vel, 13%-uknál a vendégek részére van egy külön fürdő és mellékhelyiség kialakítva, míg nem volt olyan, ahol a vendégek és a háziak közös fürdőt, ill. mellékhelyiséget használtak volna. Legnagyobb arányban (49%) az egyéb kategóriára esett a választás, ami olyan lehetőségeket takar, mint 2 szobához 1 fürdőhelyiség, 5 szobához 2 fürdőszoba, 3 szobához 2 fürdőszoba, valamint 6 szobához 4 fürdőszoba (természetesen ezek mellékhelyiséggel együtt értendők).

1. ábra: Az egyes falusi szálláshelyek felszereltségének alakulása

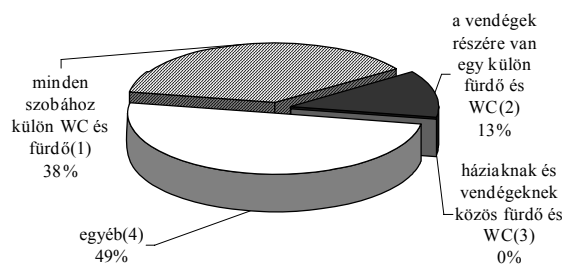

Figure 1: The trend of individual rural accommodation facilities

Separate WC and bathroom per room(1), One separate bathroom and WC for the guests(2), Common bathroom and WC for hosts and guests(3), Other(4)

Az 2. ábra a szállásadó által kínált programlehetőségeket mutatja be. Az általam is felkeresett falusi szálláshelyeken legtöbb esetben (75%) lehetőség kínálkozik állatok etetésére, gondozására, szalonnasütésre, bográcsban történő főzésre. A vendéglátók 62,5%-ánál van mód lovaskocsizásra, gyalogtúrásra és kerékpározásra (kerékpár biztosítása mellett). A megkérdezettek fele nyilatkozott úgy, hogy lehet nála lovagolni – vagy esetleg tud lovaglást lehetőséget biztosítani –, kenyeret sütni, vesszót fenni. A kézimunkázás és borkóstolás – mint az ábra is mutatja – kevésbé jellemző a programkínálatok között. Sajnos előfordult olyan is, aki nem kínált programlehetőséget a vendégei számára (25%).

Az általam felsorolt kategóriákba nem tartozó, egyéb programlehetőségek aránya 75%-ot tesz ki. Ezek a következők: gyümölcszedés, babakészítés, pálinkakóstolás, csónakázás, mézeskalács készítés, csuhé-, gyékényfonás, néptánc-, népdaltanulás, kecskesajt készítés. Ezek a változatos programok is azt jelzik számomra, hogy aki falusi turizmussal foglalkozik a térségben, igyekszik minél változatosabb programokat biztosítani vendégei számára.

2. ábra: A falusi szállásadók által kínált programlehetőségek

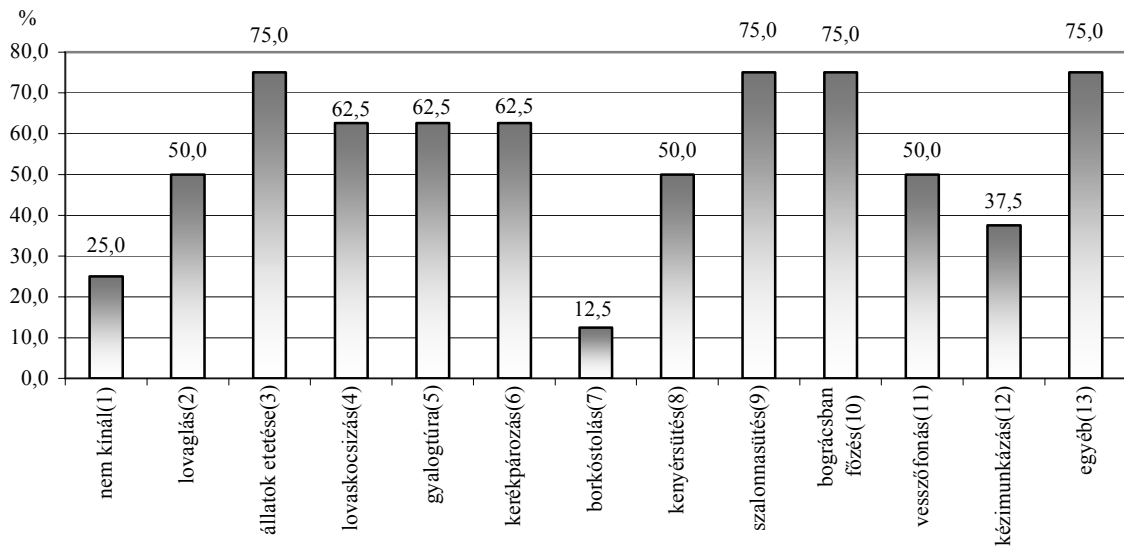

Figure 2: Program-facilities provided by rural hosts

Do not provide anything(1), Horse riding(2), Animal feeding(3), Carriage riding(4), Walking tour(5), Cycling(6), Wine tasting(7), Bread baking(8), Fat bacon baking(9), Cooking in outdoor kettle(10), Basket-work(11), Embroidering(12), Other(13)

Megvizsgáltam azt is, hogy a szálláshely közelében milyen idegenforgalmi lehetőségek nyílnak a vendégek számára. Megkértem a házigazdákat, hogy értékeljék is ezeknek az adottságoknak a minőségét egy 0-5-ig terjedő skálán.

Idegenforgalmi adottságként legtöbbször a műemlékeket jelölték meg (87,5%), emellett sok helyen lehetőségként jelent meg a gyógyfürdő, a gyalogtúra, a kerékpározás és az uszoda (75%). A szálláshelyek 62,5%-ának közelében biztosított a horgászás, lovgálás, múzeumok és éttermek látogatása. Ennél kevesebb helyen tudnak a vendégek

vadászni és szaunázni (50%). Teniszezésre csupán néhol kínálkozik alkalom. A vendéglátók viszonylag magas színvonalúnak (4-5) értékelték a gyógyfürdőket, a horgászási lehetőségeket, az uszodát, szaunát és a múzeumokat. Közepes minőségűek (3) a vadászati, kerékpározási, lovgálási adottságok, valamint az éttermek és a műemlékek. A teniszelési lehetőségeket egyöntetűen – 0 szórás – alacsony színvonalúnak értékelték (3. ábra). Az egyes értékekhez tartozó alacsony szórások (0-1,4) jelzik, hogy a szállásadók meglehetősen egy véleményen voltak a minőség tekintetében.

3. ábra: Az szálláshely közelében található idegenforgalmi lehetőségek osztályozása

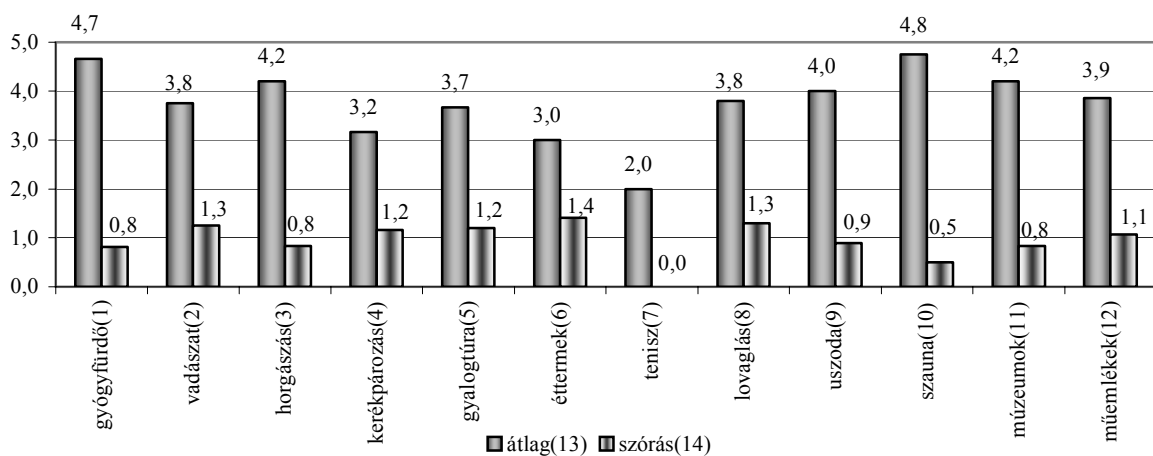

Figure 3: Classifying tourism facilities near to rural accommodation

Thermal baths(1), Hunting(2), Angling(3), Cycling(4), Walking tour(5), Restaurants(6), Tennis(7), Horse riding(8), Swimming pool(9), Sauna(10), Museums(11), Monuments(12), Average(13), Deviation(14)

A falusi vendéglátás, mint vállalkozás értékelése

Falusi vendéglátással, szállásadással a kistérségben a megkérdezettek 62,5%-a kiegészítő tevékenységként foglalkozik, az ebből származó bevétellel egészítik ki nyugdíjukat, illetve egyéb keresetüket. Ebből az is következik, hogy többségük nem foglalkoztat kiegészítő alkalmazottat. Szakirányú végzettséggel 1 fő kivételével mindannyian rendelkeznek. Meg kell említenem, hogy akik főtevékenységként végzik ezt a foglalkozást, azoknak eredetileg is a szakmájuk ehhez az iparágához kötődik – nem a mezőgazdasághoz, tehát a klasszikus értelemben vett falusi turizmus itt nem valósul meg –, és egyfajta „szerelemből” kezdtek el a falusi turizmussal foglalkozni. Személyes meglátásom szerint igazából az ő általuk végzett tevékenység elégíti ki teljes mértékben a falusi turizmus fogalmát. Ebbe beleértendő mind a fogadóház kialakítása, a program, amit kínálnak, és az ár, amiért mindezt kínálják.

A 4. ábra szemlélteti, hogy milyen vállalkozási formában végzik az egyes szállásadók tevékenységüket. Többségben az egyéni vállalkozók vannak (37%), illetve akik magánemberként – egyéb kategória – foglalkoznak falusi vendéglátással (37%), 13-13%-ban oszlik meg a Bt és Kft, mint alkalmazott szervezeti forma.

4. ábra: A falusi turizmus tevékenységet végzők vállalkozási forma szerinti megoszlása

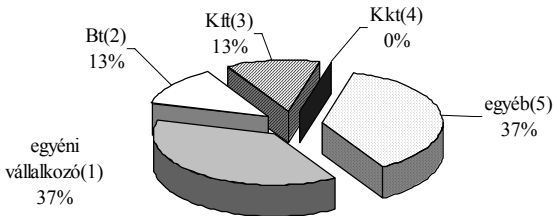

Figure 4: The distribution of those engaged in rural tourism activity according to the enterprise form

Sole proprietor(1), Deposit partnership(2), Limited-liability company(3), General partnership(4), Other(5)

Az előző fejezetben bemutattam, hogy hogyan alakulnak a kistérségben a falusi turizmus keretében kínált szállásárak. Azt is megvizsgáltam, hogy ezeket az árakat milyen megfontolás alapján alakítják ki. A megkérdezettek 75%-ban válaszolták azt, hogy a környéken kialakult árakat veszik figyelembe, 25%-ban pedig azt, hogy a felmerülő költségek alapján alakítják áraikat, és 37,5%-ban egyéb megfontolást is figyelembe vesznek, pl. az országos viszonyokat, a szolgáltatás jellegét, a minőséget. Természetesen a vendéglátóknak lehetőségük volt arra, hogy több válaszlehetőséget is megjelöljenek.

Fentiekből következik a kérdés, hogy vajon mekkora jövedelmük származik a kistérség falusi szállásadóinak tevékenységük folytatásából?

Természetesen ennyire célzatosan nem kérdezhettem rá a jövedelmükre, ezért től-ig határokat jelöltem meg, mint ahogy az az 5. ábrán is látható, és ilyen formában sikerült is választ kapnom a kérdésemre.

5. ábra: A falusi turizmusból származó jövedelem a Püspökladányi kistérségben

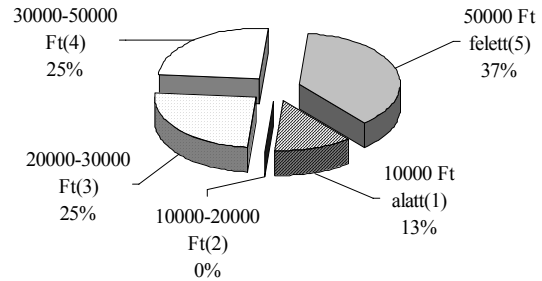

Figure 5: Income resulting from rural tourism in the Püspökladány sub-region

Below 10000 HUF(1), 10000-20000 HUF(2), 20000-30000 HUF(3), 30000-50000 HUF(4), Above 50000 HUF(5)

Azoknak az aránya, akik havi 50 000 Ft feletti jövedelmet realizálnak a tevékenységből 37% – természetesen ők azok, akik főtevékenységként foglalkoznak falusi turizmussal –, 25-25%-ban oszlik meg azoknak az aránya, akik 30-50 ezer Ft, illetve 20-30 ezer Ft közötti jövedelmet tudhatnak magukénak. Sajnos a megkérdezettek 13%-ának még 10 000 Ft jövedelme sem származik havonta a szállásadásból.

A falusi szálláshelyet igénybe vevő vendégek értékelése

A vendégek tartózkodási idejével kapcsolatban elmondható, hogy átlagosan három napra szállnak meg, amiből az a következtetés vonható le, hogy a kistérségben a falusi turizmus többnyire a hétvégére korlátozódik. A visszatérő vendégek aránya átlagosan 44%.

A falusi turizmus szolgáltatásait igénybe vevők korát tekintve megállapítható, hogy egyértelműen két korosztály, mégpedig a 25-40 év (57%), valamint a 40-60 év közöttiek (43%) jelentik a potenciális célcsoportot.

Megvizsgálva a vendégek érkezését, kijelenthető, hogy legjellemzőbb, amikor barátokkal érkeznek (50%), és igen gyakori (37,5%), hogy családosan – gyerekekkel –, valamint párjukkal keresik fel a falusi vendéglátóhelyet. A falusi turizmusban nem jellemző, hogy a vendégek egyedül szállnának meg.

A vendégek szabadidejüket elsősorban múzeumlátogatással, gyógyfürdőzéssel, bográcspannal, kőszelével és műemlékek megtekintésével töltik. Kedvelt szabadidős tevékenység még a horgászás, kerékpározás, lovaglás, állatok etetése, gondozása, szalonasütés (6. ábra). Természetesen ezek a tevékenységek a térség kínálta lehetőségeket hordozzák magukban.

6. ábra: A falusi szálláshelyen megszállt vendégek szabadidős tevékenysége

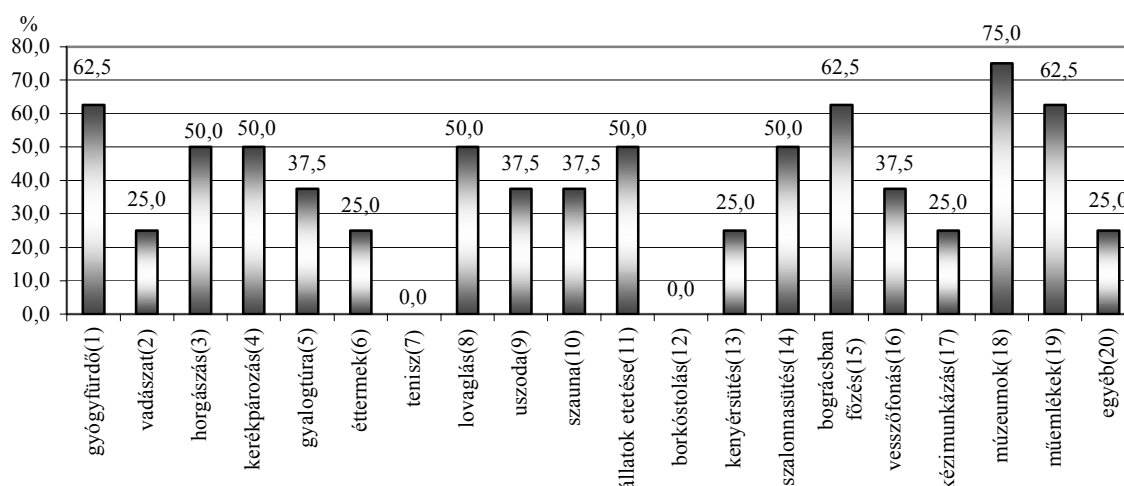

Figure 6: Leisure activities of rural guests

Thermal baths(1), Hunting(2), Angling(3), Cycling(4), Walking tour(5), Restaurants(6), Tennis(7), Horse riding(8), Swimming pool(9), Sauna(10), Feeding animals(11), Wine tasting(12), Bread baking(13), Fat bacon baking(14), Cooking in outdoor kettle(15), Basket-work(16), Embroidering(17), Museums(18), Monuments(19), Other(20)

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A Püspökladányi Statisztikai Körzet falusi turizmusáról azt lehet összességében elmondani, hogy még „gyerekcipőben jár”, szinte nem is létezik. Ezt bizonyítja, hogy mindössze 8 kérdőívet sikerült kitöltetnem egy 13 települést magába foglaló kistérségben, ahol összesen 3 településre koncentrálódik a falusi szállásadói tevékenység. Mi több, a 8 felkeresett falusi szálláshely közül – látva magát a szálláshelyet és megismerve a szolgáltatásokat – arra a megállapításra jutottam, hogy a klasszikus értelemben vett falusi turizmussal csupán hárman foglalkoznak ebben a térségben.

A fenti megállapításokat alátámasztja, hogy alig vannak minősítve a szállások, melyek átlagos kihasználtsága igen alacsony és nagyban függ a szezonálitástól – a nyári hónapokra tehető a főszezon. A szállásadók zömében kiegészítő jövedelemforrásként foglalkoznak a tevékenységgel, ezáltal az ebből származó jövedelmük is kevés, amit egyáltalán nem befolyásol pozitívan, hogy igen alacsonyak a térségben kialakult szállásárak (átlagosan 2000 Ft/fő/éj), melyekhez szükségszerűen alkalmazkodniuk kell a vendéglátóknak.

Természetesen pozitívumok is vannak a térség falusi turizmusát illetően, melyek közül a legfontosabb, hogy aki ezzel a tevékenységgel foglalkozik, az a szakma iránti szeretetből teszi azt, hivatásnak tekint, és ebből adódóan igyekszik mindent megtenni a vendég kényelméért és szórakoztatásáért – még akkor is, ha ez számára nem jelent bevételt. Ennek eredménye, hogy a fogadóház és a szobák felszereltsége kivétel nélkül minden kényelmet kielégítő, hogy rendkívül gazdag szolgáltatásokkal és programokkal várják a

vendégeket, és hogy a szállásadók zömmel beszélnek valamilyen idegen nyelvet.

A vendégek – jellemzően a 25-60 év közötti korosztály képviselői – leginkább a hétvégek eltöltésére keresik fel a szálláshelyeket, és többnyire visszatérő látogatók, ami pozitívumokat, és többnyire mert elégedettek a szolgáltatással. Ennek ellenére nem elegendő csak a visszatérő vendégekre számítani, mert ők nem fogják megtölteni a teljes szezont, főleg ha csak az előbb említett 3 napra érkeznek. Ezért is lenne szükséges minél változatosabb és intenzívebb reklámozást folytatni, melyre az alacsony jövedelmekből kifolyólag nem szívesen költenek a szállásadók.

Fentiek alapján egyik legfontosabb dolognak tartom a falusi szállásadói tevékenység népszerűsítését a kistérségben, ami természetesen rendkívül összetett feladat, és nagymértékben függ a kereslettől. Véleményem szerint a falusi szállásadók intenzívebb támogatásra szorulnak – nem feltétlenül csak anyagi támogatás, hanem minden olyan együttműködés, ösztönzés, ami egyszerűsíti a falusi szállásadók jogszabályi kötelezettségeinek teljesítését –, amely támogatást a helyi önkormányzatoknak kellene biztosítani számukra.

Ezen kívül a falusi vendéglátók számtalan előnyhöz jutnának, ha hajlandók lennének egymással összefogni és együttműködni. Sajnos, ebben a térségben – és ebben a régióban is – ez az egyik legnehezebb feladat, mert nem hogy együttműködni nem hajlandók egymással, de sokszor még egymás ellen cselekszenek az emberek. Pedig az Európai Unió forrásához való hozzájutásnak is a kulcsa az összefogásban rejlik, hiszen közösen könnyebb előteremteni a pályázati önrészt, könnyebben viselhető az utófinanszírozás terhe.

Jó lehetőség lenne az együttműködésre a jelenleg induló AVOP intézkedés – az EU-ban közösségi kezdeményezésként ismert – LEADER+ program. Ennek keretében, több település összefogásával ún. Helyi akciócsoportokat lehet létrehozni, akik felelősek helyi vidékfejlesztési programok kidolgozásáért, a pályázati rendszer működtetéséért, és a kapott támogatások projektek közötti szétosztásáért. Nagy előnye, hogy nem csupán a Helyi akciócsoportot alkotó települések

kooperációját eredményezi, hanem egy országos hálózat kialakításával regionális, országos, sőt nemzetközi együttműködések is létrejöhetnek.

Bízom abban, hogy ebben a kistérségben vannak olyan kezdeményezőkésséggel bíró, elhivatott, vállalkozó szellemű emberek, akiknek végül sikerül ezeket az együttműködések megvalósítaniuk, és ezáltal hozzájárulniuk a kistérség gazdasági és társadalmi fejlődéséhez, ezzel egyidejűleg pedig a falusi turizmus térhódításához.

IRODALOM

- Bainé Szabó B. (2005): A falusi turizmus, mint a vidéki gazdaságok kiegészítő jövedelemszerzési lehetősége. In: Vidéki gazdaságok ökonómiája. (Szerk.: Bainé Szabó B.) Egyetemi jegyzet a II. éves vidékfejlesztő agrármérnök szakos hallgatók részére. Debrecen, 2004. 141-148.
- Bainé Szabó B.-Könyves E. (2003): A falusi turizmus helyzete és gazdasági kérdései. (Kézirat). Debrecen, 2003. 20-65.
- Bodnár L. (2000): A turizmus földrajzi alapjai. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 224-228.
- Briedenham, J.-Wickens, E. (2004): Tourism Routes as a Tool for the Economic Development of Rural Areas – Vibrant Hope or Impossible Dream? *Tourism Management*, 25. 71-79.
- Cánoves, G.-Villarino, M.-Priestley, G.K.-Blanco, A. (2004): Rural Tourism in Spain: an Analysis of Recent Evolution. *Geoforum*, 35. 755-769.
- Csizmadia L. (1993): Falusi turizmus – környezetbarát turizmus összefüggései. A hógyszéki falusi turizmus konferencia anyaga. In: A falusi turizmus hagyományai. (Szerk.: Kovács D.) Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2003. 71.
- Danis Gy. (1995): A falusi turizmus helyzete. A Környezetvédelmi Bizottság Idegenforgalmi és Turisztikai Albizottsága számára, Budapest, 1995. okt. 16 (részlet). In: A falusi turizmus hagyományai. (Szerk.: Kovács D.) Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2003. 73-75.
- Fleischer, A.-Tchetchik, A. (2005): Does Rural Tourism Benefit from Agriculture? *Tourism Management*, 26. 493-501.
- Gets, D.-Carlsen, J. (2000): Characteristics and goals of family and owner-operated businesses in the rural tourism and hospitality sectors. *Tourism Management*. 21. 547-560.
- Hall, D.R. (1998): Tourism Development and Sustainability Issues in Central and South-eastern Europe. *Tourism Management*. 19. 5. 423-431.
- Kovács D. (2003): Falusi vendéglátás Magyarországon. Agroinform Kiadóház, Budapest. 7-66.
- Nickerson, N.P.-Black, R.J.-Mccool, S.F. (2001): Agrotourism: Motivation behind Farm/Ranch Business Diversification. *Journal of Travel Research*. 40. August 2001. 19-26.
- Oppermann, M. (1996): Rural Tourism in Southern Germany. *Annals of Tourism Research*, 23. 1. 86-102.
- Perales, R.M.Y. (2002): Rural Tourism in Spain. *Annals of Tourism Research*, 29. 4. 1101-1110.
- Piña, I.P.A.-Delfa, M.T.D. (2005): Rural Tourism Demand by Type of Accommodation. *Tourism Management*, 26. 951-959.
- Tikász I. (2005): Falusi turizmus a Püspökladányi Statisztikai Körzetben. Verseny élesben. Európa-naphoz kötődő nemzetközi konferencia. Mosonmagyaróvár, 2005. május 5-6.
- Tikász, I.-Pető, K. (2004): Analysing Unemployment in Rural Areas. Agrarian Prospects XIII. Sustainable development of an agrarian sector – challenges and risks. International Scientific Conference Prague, 22-23 September 2004. 915-920.
- Vanslebrouck, I.-Huylbroeck, G. van-Meensel, J. van (2005): Impact of Agriculture on Rural Tourism: A Heconic Pricing Approach. *Journal of Agricultural Economics*. 56. 1. 17-30.
- Wachtler I. (1999): Falusi turizmus Heves megyében. *Gazdálkodás*, XLIII. 2. 38.
- Falusi Turizmus Tájékoztató 2001. 8. évf. 1-2. szám
- KSH (2001): Területi Statisztikai Évkönyv – 2000. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest.
- KSH (2002): Idegenforgalmi Statisztikai Évkönyv – 2001. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. 121-126.
- KSH (2003): Idegenforgalmi Statisztikai Évkönyv – 2002. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. 121-126.
- KSH (2004): Idegenforgalmi Statisztikai Évkönyv – 2003. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. 121-126.
- Internet 1: 110/1997. (VI. 25.) Kormányrendelet – a magán szálláshelyek idegenforgalmi célú hasznosításáról. [http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc2.cgi?dbnum=1&docid=99701110.KOR&cel=P\(1\)B\(7\)](http://net.jogtar.hu/jr/gen/getdoc2.cgi?dbnum=1&docid=99701110.KOR&cel=P(1)B(7))
- Internet 2: 150/2003. (IX. 22.) Kormányrendelet – a magán szálláshelyek idegenforgalmi célú hasznosításáról szóló 110/1997. (VI. 25.) Korm. rendelet módosításáról. http://www.iuris.hu/?do=show_jog&id=1455
- Internet 3: 54/2003. (VIII. 29.) GKM rendelet – a kereskedelmi és a fizetővendéglátó szálláshelyek osztályba sorolásáról, valamint a falusi szálláshelyek minősítéséről szóló 45/1998. (VI. 24.) IKIM rendelet módosításáról. http://www.iuris.hu/?do=show_jog&id=1334